

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ		
1. Датум и орган који је именовано комисију: 2. децембар 2022. године, Наставно-научно веће Филозофског факултета у Новом Саду		
2. Састав комисије у складу са <i>Правилима докторских студија Универзитета у Новом Саду</i> :		
1. проф. др Дејан Јанковић презиме и име	редовни професор звање	Социологија 28. 10. 2021. ужа научна област и датум избора
Пољопривредни факултет, Универзитет у Новом Саду установа у којој је запослен-а		председник функција у комисији
2. доц. др Александра Трогрлић презиме и име	доцент звање	Психологија 25. 2. 2021. ужа научна област и датум избора
Филозофски факултет, Универзитет у Новом Саду установа у којој је запослен-а		члан функција у комисији
3. проф. др Алексеј Кишјухас презиме и име	ванредни професор звање	Социологија 1. 11. 2020. ужа научна област и датум избора
Филозофски факултет, Универзитет у Новом Саду установа у којој је запослен-а		члан функција у комисији
4. проф. др Марко Шкорић презиме и име	редовни професор звање	Социологија 14. 6. 2021. ужа научна област и датум избора
Филозофски факултет, Универзитет у Новом Саду установа у којој је запослен-а		члан, ментор функција у комисији
II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ		
1. Име, име једног родитеља, презиме: Кристина, Слободан, Пејковић		
2. Датум рођења, општина, држава: 23.10.1990. Нови Сад, Србија		
3. Назив факултета, назив претходно завршеног нивоа студија и стечени стручни/академски назив: Филозофски факултет, Мастер студије социологије, мастер социолог		
4. Година уписа на докторске студије и назив студијског програма докторских студија: 2016. година, Докторске студије социологије		
III НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:		
Еволуциона теорија насиља: ка консилијентном објашњењу		

IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Навести кратак садржај са назнаком броја страница, поглавља, слика, схема, графикана и сл.

Дисертација се састоји од шест поглавља, 250 страница, 567 референци, седам табела, шест слика и једног графикана.

Прво поглавље **1. Насиље као биопсихосоцијални феномен (1-6 стр.)** објашњава насиље у контексту синтезе знања из биологије, психологије и социологије, са фокусом на основне типове насилног понашања, те разликовање насиља од ненасилног понашања.

Друго поглавље **2. Консилијенција и друштвене науке (7-9 стр.)** има седам потпоглавља у којима се расправља о филозофском принципу консилијентности и могућности примене овог принципа у социологији, као и о проблемима у вези са тим. Називи потпоглавља јесу: 2.1 Интердисциплинарност и консилијенција (10-11 стр.); 2.2 Хјуел и консилијенција индукција (12-14 стр.); 2.3 Унификација знања и науке: од Милетске школе до умереног плурализма (15-23 стр.); 2.4 Вилсонова визија консилијенције и социобиологије (24-30 стр.); 2.5 Проблем редукционизма у друштвеним наукама (31-36 стр.); 2.6 Ка еволуционом приступу у социологији (37-44 стр.); и 2.7 Потреба и могућност консилијентног објашњења насиља (45-48 стр.).

Треће поглавље **3. Биолошке основе насиља (49-55 стр.)** обухвата биолошку и еволуциону димензију насиља и садржи три потпоглавља. У оквиру тога, људско насиље је разматрано у поређењу са агресивношћу других животиња, у контексту генетских предиспозиција за агресивно понашање, као и кроз разматрање улоге нервног система у агресивности. Називи три потпоглавља о биолошким основама насиља јесу: 3.1 Агресивност код нељудских животиња (56-69 стр.); 3.2 Генетске основе насилног понашања (70-81 стр.); и 3.3 Анатомија насиља: нервни систем и насиље (82-93 стр.).

Четврто поглавље **4. Еволуциона психологија насиља (94-107 стр.)** садржи пет потпоглавља и разматра интердисциплинарни приступ еволуционе психологије насиљу обухватајући анализу археолошких студија о насиљу, антрополошке студије о насиљу и студије о повезаности еволуције насиља и људске анатомије. Називи потпоглавља јесу: 4.1 Однос са културном психологијом: културни диверзитет и агресивност (108-110 стр.); 4.2 Проблем историјског сагледавања насиља (111-116 стр.); 4.3 Докази о насиљу из археолошких студија (117-127 стр.); 4.4 Студије о људској анатомији и еволуцији насиља (128-134 стр.); и 4.5 Агресивност ловаца-сакупљача и савремених „традиционалних“ друштава (135-144 стр.).

Пето поглавље **5. Еволуциона социологија (биосоциологија) насиља (145-146 стр.)** разматра социолошке теорије о насиљу и садржи четири потпоглавља. У оквиру овог поглавља фокус је на могућностима развоја еволуционе социологије насиља и ауторима који су већ развили биосоциолошке теорије о насиљу. Називи потпоглавља јесу: 5.1 Домети досадашњих социолошких теорија о насиљу (147-157 стр.); 5.2 Ли Елис и Ентони Хоскин: неуроандрогена теорија насиља (158-170 стр.); 5.3 Мазурова биосоциологија доминације и агресивности (171-184 стр.); и 5.4 Ентони Волш и биосоциолошка криминологија (185-195 стр.).

Шесто поглавље **6. Консилијентно објашњење насиља (196- 207 стр.)** је закључно и у њему су сажети основни закључци претходних поглавља, те могућности и ограничења формирања консилијентног објашњења насиља. Након наведених поглавља налази се **Литература (208-250 стр.)**.

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Наслов дисертације је концизан и јасно упућује на предмет истраживања. Резиме дисертације обухвата предмет и циљеве дисертације као и кратак теоријски контекст који упућује на потребу за истраживањем спроведеним у дисертацији. Резиме је написан у складу са стандардима писања сажетака теоријских радова.

Прво поглавље дисертације је уводно и у њему кандидаткиња на прегледан и адекватан начин дефинише насиље у интердисциплинарном контексту синтезе биологије, психологије и социологије. У вези с тим, кандидаткиња је представила концептуалну и типолошку анализу насиља. На логички-конзистентан и једноставан начин анализира је основне проблеме у вези са дефинисањем насиља, разликовањем насилног од ненасилног понашања и критеријуме на основу којих је могуће препознати одређене типове насиља. Она издваја три основна типа насиља, а то су индивидуално насиље, колективно насиље и насиље усмерено ка себи. Такође, у овом поглављу кандидаткиња ставља јасан акценат на приступ проучавања појави насиља, где се оно посматра као облик друштвеног понашања људи. Такав приступ се уклапа и у предмет дисертације, тј. консилијентно објашњење насиља јер га је могуће сагледати у односу на друштвене, а и природне науке, а посебно у односу на биологију. Такође, кандидаткиња са правом истиче да је насиље преклапајуће поље између природних и друштвених наука и као такво погодно тло за демонстрирање неопходности примене консилијенције у друштвеним наукама. Уводно поглавље је посебно значајно за дисертацију јер јасно дефинише комплексан феномен насиља који је иначе у друштвеним наукама дефинисан на различите начине и упућује на еволуциони приступ који се заступа у дисертацији и у складу је са циљем истраживања.

У другом поглављу кандидаткиња на детаљан и систематичан начин анализира концепт консилијенције и могућности њене примене у друштвеним наукама. Ово поглавље је значајно јер представља теоријску подлогу дисертације, а концепт консилијенције је веома мало или готово неистраживан међу социолозима. У вези са консилијенцијом, кандидаткиња је издвојила неколико основних проблема које аргументовано анализира, а то су: проблем обједињења науке, проблем научног редукционизма, ограничавајући фактори у вези са применом консилијентног објашњења у социологији и еволуциони приступ који је важан јер има највећи потенцијал за унификацију сазнања из природних и друштвених наука. Кандидаткиња је, такође, указала на кратку историју филозофије концепта консилијенције у науци и због тога је два поглавља посветила ауторима који су се бавили њиме. Највероватније, појам консилијенције први је употребио британски филозоф Вилијам Хјуел у делу *Филозофија индуктивних наука* (1840/2014) говорећи о консилијенцији индукција добијених из различитих „класа“ чињеница и о њиховом повезивању са циљем формирања основе објашњења. Такође, сматрао је да је консилијенција нека врста теста истине за теорије у којима се примењује. Концепт консилијентног објашњења у науци у 20. веку популаризовао је амерички биолог и зачетник социобиологије Едвард Вилсон, у књизи *Консилијенција: јединство знања* (1998). Такође, кандидаткиња представља сажету дефиницију према којој се у најопштијем смислу консилијенција односи на принцип према којем спајање и подударање доказа из независних и различитих извора сазнања о једној појави може произвести чврсте закључке и објашњења о тој појави. У основи принципа консилијенције јесте претпоставка да, што се закључци изведени из више независних извора знања међусобно више подударају, то су снажнији у научној смислу, чак и уколико ниједан од њих појединачно није толико значајан. У оквиру дефинисања, кандидаткиња је издвојила неколико филозофских и научних концепата који су блиски консилијенцији. Први је принцип кохерентности који има широку примену у филозофији науке. Она истиче да је кохерентност једна од карактеристика консилијентности и да би се за неко објашњење могло тврдити да је консилијентно, оно мора поседовати унутрашњу кохерентност сазнања и закључака. Други принцип јесте конвергентност. Кандидаткиња наглашава да иако консилијенција има сложеније значење у научно-филозофском контексту, веома је блиска концепту конвергенције, који има широку примену у науци. За принцип консилијенције посебно је значајна конвергенција у епистемолошком смислу подударања доказа и закључака унутар једне науке, а и између различитих наука. Трећи принцип јесте интердисциплинарност за коју кандидаткиња истиче да је саставни елемент консилијенције јер подразумева синтезу сазнања. У вези са обједињавањем наука кандидаткиња истиче да од више верзија научног плурализма по степену удаљености од монизма (потпуни плурализам, изолационизам, интерактивни плурализам, интегративни плурализам и умерени (привременни) плурализам), умерени плурализам је

најприближнији научном монизму (али и редукционизму), као и перспективи која се заступа у овој дисертацији. Овај тип плурализма оправдава привремено постојање више различитих теорија или приступа, али само као прелазно решење у процесу формирања свеобухватног објашњења. Поред тога, кандидаткиња сматра да је становиште онтолошког редукционизма према којем феномени вишег реда попут насилног понашања људи могу бити сведени на феномене нижег реда као што су неуроанатомија човека, хормони и гени, најпогодније за синтезу природних и друштвених наука. Ипак, наглашава да циљ ове дисертације није теоријска или методолошка редукција између социологије и других наука. Уместо тога, заступа се модел консилијенције сазнања између наука чији предмет проучавања се преклапа. У том смислу, циљ ове дисертације јесте испитивање вишеструке етиологије насиља спајањем сазнања из биологије, психологије и социологије, а ослањајући се на материјалну основу реалности. Она сматра да социологија може остварити сарадњу са психологијом и биологијом преко еволуционог приступа који је консилијентан зато што се заснива на конвергенцији сазнања из различитих наука која воде ка одређеним закључцима и откривању етиологије друштвеног понашања. Уколико се полази од чињенице да су људи врста животиња и закони теорије еволуције једнако важе за њих као и за друга жива бића, онда се намеће нужност примене еволуционог приступа на изучавање друштвеног понашања људи.

У трећем поглављу кандидаткиња је представила биолошке основе насилног понашања, што је посебно значајно с обзиром на то да је дисертација из области социологије (друштвених наука), те је било неопходно уложити посебан напор у инкорпорирање биолошких сазнања. Људско насиље анализирано је кроз шири биолошки контекст и упоредну анализу агресивности људи и нељудских животиња. Затим, представљена су сазнања о генетским основама насилног понашања, као и о неуроанатомији људске агресивности. С тим у вези, кандидаткиња сматра да се људска природа може схватити као сложен однос универзалних склоности у обрасцима људског понашања која су под утицајем гена, индивидуалних карактеристика појединаца и окружења. При томе се не изоставља претпоставка о јединствености сваког живог бића, чиме универзалне људске склоности не морају бити једнако изражене код сваког појединца. Она закључује да склоност ка агресивном понашању код људи зависи од склопа генетских предиспозиција појединаца, њихове експресије у неуроанатомији и од околности из (друштвених) окружења, а може се разумети у компарацији са сличним обрасцима понашања код других животиња.

Четврто поглавље кандидаткиња је посветила еволуционој психологији насиља. Она истиче интердисциплинаран карактер еволуционе психологије, те анализира археолошка, етнографска и антрополошка сазнања, као и студије о људској анатомији које сведоче о еволуционој прошлости људи. Такође, предочен је однос еволуционе психологије и културне психологије ради доказивања комплементарности ова два приступа која указују на међуутицај социокултурног окружења и биолошких предиспозиција за испољавање насиља. Кандидаткиња подржава тезу да еволуциона психологија представља „премошћујућу дисциплину” између природних и друштвених наука, те биологије и социологије насиља. Са једне стране подразумева сазнања из теорије еволуције, генетике и биологије, а са друге стране узима у обзир и спољне чиниоце ослањајући се на етнографске и антрополошке студије агресивности. Према еволуционој психологији, агресивност је производ унутрашњих психичких механизма појединаца који делују у интеракцији са спољним факторима, а у контексту закона природне селекције и теорије еволуције. Кандидаткиња указује на ограничења у овој области и на то да није мали број научника из области психологије и других друштвених наука који одбацује еволуционе приступе због њихове наводне неосетљивости на интеракционистичку и културну димензију понашања, и због дугогодишњег интелектуалног супротстављања интерпретативног и позитивистичког приступа. Она наглашава да као и у другим друштвеним наукама, и унутар поља психологије постоје несугласице око приступа проучавања, које, свакако, отежавају консилијенцију између природних и друштвених наука. Насупрот еволуционој психологији, различити приступи попут културне психологије наглашавају улогу културног утицаја на друштвено понашање људи, па и агресивност. Може се рећи да је због већег нагласка на социокултурном контексту приступ културне психологије ближи различитим антрополошким и социолошким приступима у односу на еволуциону психологију.

У петом поглављу кандидаткиња представља стање еволуционе социологије (биосоциологије) насиља. Прво је анализирала опште стање у социологији насиља кроз класичне и савремене еминентне социолошке теорије. Након тога су посебно разрађене теорије аутора који су заступали биосоциолошки приступ као што су: Хоскинова и Елисова неуроандрогена теорија насиља, Мазуров реципрочни модел лучења тестостерона и друштвене интеракције, као и Волшова

биосоциолошка криминологија. Она примећује да у односу на еволуциону психологију, еволуциона социологија насиља слабије је развијено научно поље. Стога, издваја основне проблеме у вези са изучавањем насиља. Прво, у оквиру социолошких теорија о насиљу постоји много различитих приступа који на сасвим другачији начин објашњавају насиље, а то су структурализам и постструктурализам, постмодернизам, интеракционистички приступ, теорија сукоба, упоредно-историјски приступ и, коначно, еволуциони приступ. Други проблем, који је у блиској вези са претходним, јесте употреба различитих термина за једну појаву, као и нејасно одређених појмова, те неразумљивих у контексту других природних и друштвених наука. С тим у вези, као посебно контроверзни издвајају се покушаји прављења дистинкције између појмова насиља и агресивности зато што нису установљени научно јасни критеријуми према којима би требало раздвајати ова два појма. Поред тога, није јасно која је разлика, на пример, између појмова структурно, колективно и организовано насиље јер сва три подразумевају макро или структурни ниво, колективну акцију и удруживање или организацију. Кандидаткиња закључује да употреба синонима из угла перспективе која заступа консилијентност и није толико штетна, колико и употреба нејасно одређених појмова у контексту епистемолошког континуитета између природних и друштвених наука (на пример, емоционална енергија, ланци међузависности, симболичко насиље). Трећи проблем у оквиру социологије насиља јесте потпуно или делимично занемаривање биолошких сазнања о насиљу, иако су биолошка сазнања у одређеним социолошким теоријама које не заступају еволуциони приступ узета у обзир. Последица тога јесте занемаривање већ утврђених биолошких чињеница из угла тренутно најприхватљивије парадигме у биологији која подразумева теорију еволуције и модерну синтезу. Четврти проблем, као латентна последица претходног проблема, јесте различито тумачење одређених облика манифестације насиља које се своди на претпоставку о другачијој природи интерперсоналног и колективног насиља, где се колективно насиље људи сматра фундаментално другачијим од колективног насиља других нељудских животиња.

Шесто поглавље је закључно и представља синтезу свих претходних сазнања о насиљу преко Тинбергенова четири питања, као и указивање на основне проблеме у вези са биосоциологијом насиља. У овом поглављу кандидаткиња на јасан, конзистентан и систематичан начин сажима основне елементе консилијентног објашњења насиља, као и његова ограничења у социологији.

VI СПИСАК НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА КОЈИ СУ ОБЈАВЉЕНИ ИЛИ ПРИХВАЋЕНИ ЗА ОБЈАВЉИВАЊЕ НА ОСНОВУ РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА У ОКВИРУ РАДА НА ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ:

Таксативно навести називе радова, где и када су објављени. Прво навести најмање један рад објављен или прихваћен за објављивање у складу са *Правилима докторских студија Универзитета у Новом Саду* који је повезан са садржајем докторске дисертације. У случају радова прихваћених за објављивање, таксативно навести називе радова, где и када ће бити објављени и приложити потврду уредника часописа о томе.

Pejković, K. (2018). Oblici manifestacije kanibalizma. *Etnoantropološki problemi* 13 (1): 169–192. (M24)

Vidicki, V. i K. Pejković (2017). Čista sociologija Donalda Bleka – novi okvir za razumevanje savremenog terorizma. *Kultura polisa* 14 (33): 389–403. (M51)

Pejković, K. (2021). Towards consilience: Constraints and opportunities of contemporary sociological theories. *15th Conference of the European Sociological Association*. Barcelona (M34)

VII ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА:

Кандидаткиња истиче да консилијентно објашњење захтева синтезу сазнања из различитих наука и научних дисциплина које се баве истим проблемом ради формирања кохерентних закључака о датој појави. У природним наукама, питање епистемолошког континуитета далеко је мање контроверзно него у друштвеним, те се често говори о континуитету између физике, хемије и биологије. Постоје и друштвени и епистемолошки разлози због којих се он најчешће занемарује у друштвеним наукама. Данашња популарност постмодернизма, постструктурализма и сличних релативистичких оријентација сведочи о недостатку жеље друштвених научника да трагају за везама међу наукама, те само мали број научника жели да направи аналогну везу између биологије, психологије и антропологије/социологије. С друге стране, постоје и идеје и страхови да није ни пожељно успоставити овај интелектуални континуитет, зато што подсећа на редукционизам, који се најчешће критикује у сфери друштвених наука. И коначно, није мали број аутора који сматрају да га због природе знања друштвених наука није ни могуће постићи. У овој докторској дисертацији заступа се теза да је макар умерена консилијенција могућа и у друштвеним наукама, што се показује на проблему насиља.

Сложена етиологија људског насиља као и мултидимензионалност ове појаве најбоље се могу спознати кроз теоријски оквир Тинбергенова четири питања која обухватају сазнања из биологије, антропологије, археологије, еволуционе психологије, и социологије насиља, а то су узрочност, онтогенеза понашања, еволуција и адаптивна вредност. Проблеми узрочности (или механизми) понашања и онтогенеза представљају непосредне узроке насилног понашања. Коначни (еволуциони) узроци понашања могу се спознати преко проблема еволуције и адаптивне вредности. Непосредни узроци одређеног понашања односе се на конкретне интеракције и на околности у окружењу који се манифестују кроз физиолошке процесе у телу. Коначни узроци јесу последица деловања природне и полне селекције и односе се на дугу историју понашања. Кандидаткиња, такође, закључује да као што су биолошка сазнања важна за социологију и друге друштвене науке које се баве друштвеним понашањем, тако су и сазнања из социологије и друштвених наука важна за биологију друштвеног понашања. Разлог томе јесте утицај међусобне интеракције биолошких и социокултурних фактора на друштвено понашање. Међутим, није могућа синтеза биолошких сазнања са друштвеним наукама уколико су оне утемељене на другачијим принципима који онемогућују консилијенцију. Поред тога важно је разјаснити онтолошки редукционизам, према којем појаве вишег реда могу бити разложене на појаве нижег реда, пошто је овај филозофски концепт највише критикован у друштвеним, али и природним наукама. Постојање различитих онтолошких нивоа не подразумева нужно и једносмерну узрочност (навише или наниже), већ је јасно да појаве и феномени у онтолошкој хијерархији могу да имају различите међусобне утицаје. Узрочност навише и наниже јесу једностранни погледи на односе између природних појава. У реалности су друштвена понашања под утицајем различитих фактора и имају вишеструку етиологију, због чега и јесте неопходна синтеза сазнања из природних и друштвених наука. Пример међуутицаја генетских и срединских фактора јесте епигенеза, која уједно представља биолошки концепт погодан за оправдање важности и социолошких истраживања друштвеног понашања. На тај начин се одбацује концепт биолошког детерминизма јер и испољавање гена зависи од спољашњих утицаја. Пример социолошке теорије која указује на снажан утицај друштвених фактора на биолошке јесте Мазуров реципрочни модел лучења тестостерона. Према том моделу, лучење тестостерона код мушкараца није у потпуности биолошки, тј. генетски, предодређено, него ниво овог хормона код појединаца мења се у односу на природу друштвених интеракција. Дакле, друштвено окружење утиче на физиолошке процесе у телу, тј. ниво тестостерона, па самим тим и на понашање. Промена нивоа тестостерона повезана је са (1) стицањем, одржавањем и губитком друштвеног статуса; (2) агресивношћу и антисоцијалним понашањем; (3) вршњачким и породичним односима и (4) полним разликама.

Погрешно поистовећивање синтезе биологије и друштвених наука са биолошким детерминизмом није једини проблем који ствара атмосферу отпора ка биолошким сазнањима у социологији. Други проблем који је у највећој мери повезан са еволуционим изучавањем насиља јесу еволуционо-фобичне претпоставке и проблеми. Постоји низ погрешних претпоставки о еволуцији понашања. Неке од њих јесу: нетачна претпоставка о адаптивности свих друштвених понашања и психичких механизма; конфузна становишта о међусобном утицају гена и личних намера појединаца; погрешно веровање у постојање специфичних гена за одређено понашање (на пример,

ген за агресивност); приписивање телеолошких и прогресивних карактеристика еволуцији; поистовећивање концепта Докинсовог „себичног гена” са себичним интересима појединаца; интерпретација Дарвиновог концепта борбе за преживљавање као искључиво насилне борбе; поистовећивање теорије еволуције са покретом социјалног дарвинизма, који представља погрешну примену ове теорије. У складу са тим, постоји погрешно уверење да указивање на биолошке узроке друштвеног понашања оправдава и промовише друштвену неједнакост јер појединце лишава одговорности за сопствене поступке. Ово уверење заснива се на: натуралистичкој и моралној заблуди, изједначавању „онога што јесте” са „оним што би требало да буде”, као и неразликовањем објашњења од оправдања.

Насупрот томе, у овој дисертацији се заступа став да биосоциолошко разумевање појаве насиља може допринети и ефективнијем суочавању са његовим облицима манифестације. Пример тога јесте ксенофобија која доприноси непријатељском расположењу у друштвима и може бити узрок интерперсоналног насиља, али средство за сукобе и ратовање. Пандан људске ксенофобије присутан је код различитих врста животиња, код мрава, различитих врста мачака, примата и других. Уколико су људи упознати са чињеницом да је у сржи њиховог страха од другачијих или непознатих појединаца еволуирани психички механизам који је последица праисторијског страха од странаца који у прошлости јесу често представљали претњу, онда могу и да промисле о томе да им присуство другачијих појединаца у савременом друштву највероватније није стварна, нити реална претња. На тај начин могу бити заустављени различити насилни сукоби.

VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА:

Експлицитно навести позитивну или негативну оцену начина приказа и тумачења резултата истраживања.

Резултати истраживања јесу теоријске природе. Они представљају закључке донете на основу анализе и синтезе теорије која је представљена у претходним поглављима. Ови закључци изнети су на систематичан и прегледан начин са циљем да укажу на могућности примене консилијентног објашњења насиља и на ограничења која произилазе из досадашњег стања у социологији насиља. Стога се закључује да су приказ и тумачење резултата истраживања у складу са највишим стандардима за приказивање и тумачење резултата у оквиру теоријских истраживања.

IX КОНАЧНА ОЦЕНА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Експлицитно навести да ли дисертација јесте или није написана у складу са наведеним образложењем, као и да ли она садржи или не садржи све битне елементе. Дати јасне, прецизне и концизне одговоре на 3. и 4. питање:

1. Да ли је дисертација написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме?
Дисертација је написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме.

2. Да ли дисертација садржи све битне елементе? **Дисертација садржи све битне елементе.**

3. По чему је дисертација оригиналан допринос науци?

Дисертација представља оригиналан допринос у областима социологије насиља и социолошке теорије. Допринос у области социологије насиља огледа се томе што у односу на досадашње домете, ово истраживање представља једно од свеобухватнијих интердисциплинарних сагледавања узрока појаве насиља, која је најчешће анализирана у контексту парцијалних проблема. Допринос социолошкој теорији огледа се у концизном сагледавању синтезе биологије са социологијом, а поготово у контексту консилијенције која је као концепт и филозофски принцип готово запостављена у друштвеним наукама. Овај принцип представља снажну теоријску подлогу за спајање природних и друштвених наука, те постизање епистемолошког континуитета међу њима. Поред тога, значај овог истраживања огледа се и у подстицању на интердисциплинарност без које одређени научни и друштвени проблеми не могу бити адекватно сагледани, нити решени, а међу њима је и насиље.

4. Који су недостаци дисертације и какав је њихов утицај на резултат истраживања? **Дисертација нема недостатака који би утицали на резултате истраживања.**

X ПРЕДЛОГ:

На основу наведеног, комисија предлаже:

- а) да се докторска дисертација прихвати, а кандидату одобри одбрана;**
б) да се докторска дисертација врати кандидату на дораду (да се допуни односно измени);
в) да се докторска дисертација одбије.

Место и датум:
Нови Сад 13. 12. 2022.

1. проф. др Дејан Јанковић, редовни
професор

_____, председник

2. доц. др Александра Трогрлић,
доцент

_____, члан

3. проф. др Алексеј Кишјухас,
ванредни професор

_____, члан

4. проф. др Марко Шкорић, редовни
професор

_____, ментор

НАПОМЕНА: Члан комисије који не жели да потпише извештај јер се не слаже са мишљењем већине чланова комисије, дужан је да унесе у извештај образложење односно разлоге због којих не жели да потпише извештај и да исти потпише.